

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website

<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र M-2468 विषय _____.

नांव हर्ष _____.

लेखक/लिपीकार _____.

पृष्ठ 19 _____.

काळ _____ पूर्ण/अपूर्ण पूर्ण _____.

M-2468

॥ होत्र प्रारंभः ॥ काम ॥
ॐ

ॐ

१

आगं णेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥ दर्शपूर्णमा
सहोत्रप्रारंभः ॥ होतरे हीत्यक्तो होताध्वर्यु
देवतादिकं वृत्ते ॥ अध्वर्यो देवता आ चक्ष
तासां चानुपूर्व्यमुच्चैरुपांशुतां च यज्ञमानस्य प्रव
रनक्षत्रमंजोचे यात्रिततः प्रागुदगाहवनीयादव
स्थापय प्राञ्जु खोयज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणावृद्धि
हारं प्रपद्यते पूर्वलोत्करमपरेण प्रणीता इध्ममप
रेण प्रणीते चात्वालं चात्वालवत्स्येत तीर्थमित्याच
क्षते प्रपद्याभिहततरेण पादेन वेदिश्रोतयेत्त

क

रयापांहीसमांनिचायप्रपदेनबहिंराक्रम्यसं
मितौपाणीधारयंनोशवत्यंगुलीहृदयसंमि
ताचंकसंमितौवाद्यावापथिव्योःसंचिमीक्ष
माणएतद्धोतुस्त्वनंअचर्युःप्रेषितोजपति॥न
मःप्रवक्त्रेनमउपद्रष्टेनमोनुख्यात्रेकइदम
नुवक्ष्यतिसइदमनुवक्ष्यतिषण्णोवरंरहससं
तुद्यौश्चपथिवीचाहश्चरात्रीश्चापश्चोषधयश्चवा
कू समस्ति तयज्ञःसाधुलुदांसिप्रपद्येहमेवमां॥
अमुकशर्मणंश्रुतेभविष्यतिजातेज्ञनिष्यमा

ॐ

२

लआमजाम्यपाव्यंवाचोअत्रांतिवह॥इत्यं
 गुल्मग्राण्यवकृष्य।जातवेदोरमयापशू
 मयि।इतिप्रतिसंदध्यात्॥वर्ममेद्यावाएधि
 वीवर्माग्निर्वर्मसूर्योअवर्ममेसंतुतिरश्विकाः॥
 तदद्यवाचःप्रथमंमसीययेनासुरांअभिदेवा
 असां।ऊर्जीदउतयद्वियासःपंचजनामम
 होत्रंबुषध्वं।हिं३मृ।भूर्भुवःस्वरोमृप्रवोवाजा
 अभिद्यवोहविष्मंतोष्टतायादेवांजिगाति
 सुम्नर्यो३प्रवोवाजाअभिद्यवोहविष्मंतोष्ट

२

ताच्या देवां जिगाति सुम्यो ३ प्रबोवा जाअ
मिद्यबोहविष्मं तोष्ट ताच्या देवां जिगाति सुम्य
यो ३ मग्न आयाहि वीत ये गृणानो ह्यदौ ये । त्रि त ३
होता सत्सि बर्हिषो ३ तंत्वा समिद्रि रंगिरोष्टे
नवर्धयामसि ६ बृहत्तो चायविष्मो ३ सनः ६
थुश्रवाय्यमळा देवविवा ससि । बृहदग्ने सुवी
र्यो ३ मीळे नो नम स्य स्तिरस्त मांसि दर्शतः ॥
समग्निरिच्यते वषो ३ वषो अग्निः समिच्यते
श्वान देववाहनः । तं हविष्मं त ईळतो ३ वषणात्वा

३

वयं वृष नृषाणः समिधीमहि । अग्ने दीद्यतं ब्र
 हो ३ समिन्द्र तं वृणीमहे होतारं विश्ववेद सं । अ
 स्य यज्ञस्य सुक्रतो ३ समिध्यमानो अध्वरेणिः
 पावक इज्यः । शोचिषे शस्तमीमहो ३ समिद्रो
 अग्न आहुत देवान्यक्षिस्यध्वर । त्वंहि हव्यवा
 कसो ३ मानु होता दुवस्यताग्निं प्रयत्यध्वरे ॥
 वृणीध्वं हव्यवाहनो ३ मानु होता दुवस्यताग्निं प्र
 यत्यध्वरे ॥ वृणीध्वं हव्यवाहनो ३ मानु होता दुव
 स्यताग्निं प्रयत्यध्वरे वृणीध्वं हव्यवाहनो ३ मग्ने

३

महां असि ब्राह्मण भारत । इत्यवसाय । यज्ञमान
स्यार्षेयान्प्रवृत्तानि यावंतस्क्रुः परंपरं प्रथमं ॥
देवेदोमन्विदुः ऋषिषु तोविप्रानुमदितः कविशस्त्रो
ब्रह्मसंशितो घृताहवनः प्रणीर्यज्ञानां मन्त्रतो रथीरध्वर
होता तूर्तिर्हव्यवाट । अवसाया । आस्यात्र
जुहुर्देवानां च मसौ देवपानो रा इवाग्नेने
मिर्देवास्त्वं परिभूरस्यावह देवान्यज्ञमा
नाय । अग्निमग्ना आ इवह । सोममावह ॥
अग्निमा इवह । विष्णु उपांशु आ इवह ॥ अ

रथीरध्वर
णा

४

ग्नीषोमावाश्वह। इन्द्रवैद्यमाश्वह। देवां
 आज्यपां आश्वह। अग्निं होत्रायावहस्यमहि
 मानमाश्वह। आवहन्तातवेदः सुयज्ञायजा ॥
 अमावास्यायां ॥ अग्नीषोमस्तुत इन्द्राग्नि
 आधह। देवां आज्यपामित्यादि ॥ यथास्ति
 तमूर्ध्वज्ञानुरूपविशेषादग्नेर्वैर्युह्यतृणानि
 भूमौ प्रादेशं कुर्यात् ॥ अदितिर्मातास्यात्
 रिक्षान्माच्छेत्सीरिदमहमग्निना देवेन द
 वतया त्रिवृता स्तोमेन रथं तरेत्ता साम्नागा

४

यत्रेणलुंदसाग्निलोमे नयज्ञेन वषट्कारेणाव
ज्ञेणयोस्माद्देहियंच वयंदिष्मस्तहेन्मि। आ
श्रावयिष्यंतमनुमंत्रयेते॥ आश्रावययज्ञं
देवेष्वाश्रावयमांमनुष्येषु। कीर्त्येयशसेब्र
ह्मवर्चसाय। देवसवितरेतंत्वावृणोतेग्निं
होत्रायसहपित्रावैश्वानरेणघ्रावा इधिवी
मां पातामग्निर्हीताहंमानुषः॥ मानुषत्येइ
ध्वर्यैश्रुत्वा। उदायुषास्यायुषोदोषचीनां
रसेनोत्पन्नस्यचामभिरुदृष्टाममृतां

अनु। षष्ठिश्चाध्वर्यो न वतिश्च पाशा अग्निं हो
 तारमेत रा विष्णुनाः। सिनंति पाक मधीर
 एति। उत्थाय। ऋतस्य पंथा मन्वेमि होता।
 इत्यभि क्रम्य। अंसेध्वर्युमन्या रभेत पाश्वरु
 न पाणि नाग्नीध्रमंक देशेन सव्येन वा॥ इ
 द्रमन्या रभामहे होतव्ये पुरोहिते। येनायं
 नुत्तमं स्य देवा अंगिरसो दिवं॥ संमार्गो सि
 संमा प्रजया पशुभिर्मृदि॥ इति संमार्गं तृणैः
 मुं खं त्रिः संमृज्य। सह मंत्रेण दिस्तुच्छी स्य

ति ३

५

ह्योदकं । होतृषदनमभि मंत्रयेत । अहे देधिष
व्यो दतस्तिष्ठान्यस्य सदनेसीदयो रमत्या
कतरुः । अंगुष्ठोपक निष्ठिकाभ्यां होतृष
दनात्तृणां प्रत्यक् दक्षिणानिरसेत् । नि
रस्तः परावसुः ॥ अपतुपस्पृश्य । इदमहम
र्वावसोः सदनेसीदामि । इत्थं पविशेत् ॥
दक्षिणोत्तरितोपस्थेन । देवबर्हिः स्वासं
त्वाध्यासदेयं । अभिहिष होतः प्रतरां बर्हि
षद्भवं । जानुशिरसा । बर्हिरुपस्पृश्यात्तकुर्व

६

जपेत् ॥ भूतये नमो भुवनतये नमो भूतानां प
 तये नमो भूतये नमः प्राणं प्रपद्ये पाणं प्रपद्ये वा
 नं प्रपद्ये वाचं प्रपद्ये चक्षुः प्रपद्ये श्रोत्रं प्रपद्ये
 मनः प्रपद्ये आत्मानं प्रपद्ये गायत्रीं प्रपद्ये त्रि
 षुभं प्रपद्ये जगतीं प्रपद्ये त्रिषुभं प्रपद्ये छंदसि
 प्रपद्ये ॥ सूर्यो नो दिवस्य तवातो अंतरिक्षात् ॥
 अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः ॥ नमो महद्गो नमो अम
 केभ्यो नमो युवभ्यो नमो आशिनेभ्यः ॥ यज्ञा म
 देवा न्यदि शक्रवाममाज्या यैः शंसमावृ

६

आ

शिदेवाः॥विश्वेदेवाःशास्तनमायधेहोतावृ
तोमनवेयानिषद्य।प्रमेकृतभागधेयंयथा
वोयेनपथाहव्यमावोबहानि॥अराधिहोता
निषदायजीयानभिप्रयंसिसुर्धितानिहिरव्य
र।यजामहेयज्ञियान्हंतदेवाईकांमहाई
अंज्येन।तदद्यवाचःप्रथमंमसीययेना
सुरांअभिदेवाअसौम।कुजीदउतयज्ञियासः
पंचजनममहोत्रंजुषध्वं।अवसाय॥प्र

७

दीप्तदध्मेस्कचावादापयेनिगदेन । अग्नि
होतावेत्वग्रोहोत्रवेत्तु प्रावित्रं साधु ते यज्ञ
मानदेवता यो अग्नि ॥ अवसाय । होता
रमवृथाः । इति जपेत् । अधसमापयेत् ॥
एतवती मध्वर्योः स्कचमास्यस्वदेव युवां वि
श्ववारे ईळाग्रहे देवां ईळे न्या नमस्या मन
मस्या मनमस्या न्यता मयज्ञियान् ॥ समा
सेस्मिन्निगदे ध्वर्युश्रावयति प्रत्याश्रावये
दाग्नीध्र उत्वरे देशेतिष्ठन् ॥ स्फय मिध्वसन्न

हना नीवीत्यादाय। समिधो यजेति श्रुत्वा। ये ३
 यज्ञामहे समिधः समिधो अग्न आ ज्यस्य व्यं तू ३
 वोषट्॥ वा गो जः सह ओ जो मयि प्राणा पानौ॥
 वषट्कारैः सुक्कोत्कानु मंत्रयते॥ ये ३ यज्ञा
 महेत नून पादग्न आ ज्यस्य वेतू ३ वोषट्॥ ये ३
 यज्ञामहे इ वो अग्न आ ज्यस्य व्यं तू ३ वो० ये ३
 यज्ञामहे बर्हि रग्न आ ज्यस्य वेतू ३ वो० ये ३ य
 ज्ञामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाग्निं स्वाहा
 विष्णुं स्वाहाग्नौषोमो स्वाहे इ वै मृधं स्वाहा

हो.प्र.

देवा आज्यपात्रुषाणा अग्न आड्यस्य च्यं तू३
वो३षट्॥ दर्श॥ अग्नी वोमस्तु ने इन्द्राग्नीत्याह
देवा आज्यपाद्यादि॥ चार्त्रग्नावाज्यभागौ॥
अग्निर्वृक्षत्राणि जंघनद्रवितास्युर्विपन्यया॥
समिद्धः शुक्र आहुतो३म्। ये३यज्ञा महेग्निं जु
षातो अग्निराज्यस्य वेत्त३वो० त्वं सोमासि स
त्यतिस्त्वं राजा तव च हा॥ त्वं भद्रो असि कर्तो३॥
ये३यज्ञा महेसो मं जुषाताः सोम आज्यस्य हवि
षो वेत्त३वो० इति पौर्त्तमा स्याया॥ दर्श॥ वृध

चं ता वाज्य ता गो ॥ अग्निः प्रत्नेन ममना शुभान
स्तन्वं स्वां । कविर्विप्रे ता वा व धो मू । ये ३ यजाम
हे गिंनुषा ता अग्नि राज्य स्य वेत् ३ वो । सोमगी
भिद्वा वयं वर्धयामो वः चो विदः । सुमन्वी को
न आ वि शो ३ मू । ये ३ यजाम हे सोमं नुषा ताः
सोम आज्य स्य हविषो वेत् ३ वो । इत्यमा वा स्या
यां । अथ प्रजान् । अग्नि र्मर्त्या दिवः ककु सतिः
हथि व्या अयं । अपां रेतां सि जि च तो ३ मू । ये ३
यजाम हे गिंनुषो य इत्य रजसश्च नेता यत्रा

हो. प्र.

९

नियुद्धिः सच से शिवाद्भिः। दिवि मूर्धनि नंदधि पेस्व
र्षाजिह्वा मने च ह्रस्वे हव्य जा हां श्वौ० उपांशु। इदं
विष्णुर्विचक्रमेत्रो धानि दधे पदं। समूह मस्य
पां सु रेओ म उच्चैः। ऐश्या नाम हे विष्णु त्रिदेवः दधि
वी मे ष एतां विचक्रमे शत र्वसं महित्वा। प्रविष्टुरस्त
तव सस्त वीयां चे पं ह्यस्य स्तु विरस्प नामा श्वौ०
अग्नीषोमा सवेद सा स हू तीवन तंगिरः। संदेव
त्रा न भवथो मू। ऐश्या नाम हेग्नीषोमो युज मेता
मि दिवि रोच नान्य मिश्र सोम सक्तः अधनं॥

९

युवंसिंधूर्रभिशास्तेरवद्यादग्नीषोमावमुंच
तंगृहीता न्वो३०। विनइंद्रमृधोजहिनी-चाय
कृतन्यतः। योअस्मांअभिदासत्यधरंगम
पातमोमू। ये३यत्तामहइंद्रवैमृधंमंगोनभीमः
कुचशोमिरिह्याः परावतआज्ञगंथापरस्याः॥
सुकं संशयपविमिंद्रतिगंविशत्रुताबिह्विमृ
धोनुदस्वावो३०। आमावास्यायां। अग्नीषोमस्तने।
इंद्राग्नीअवसागतमस्मभ्यं वर्धणीसहा। मानो
दुःशंसईशतो३। ये३यत्तामहइंद्राग्नीगीर्जिर्विप्रः

हो० प्र०

१०

प्रमतिमिच्छमान ईदृशयि यशसं पूर्वं भाजं इंद्राग्नीवज्र
हण सुवज्राग्र नो नूय्येभिस्तिरतंदे छे वै ३०। अथ
स्त्रिष्टुतं। पिप्रीहि देवां उशतो यविष्ठविदां ऋतं ऋतु
पतेयजेह। ये देव्या ऋत्विजस्ते भिरग्नेर्त्वं होतृणाम्
स्याय जिहोमू। ये इयजामहे गिं स्त्रिष्टुतं मया ऋग्नि
रग्नेः प्रियाधामान्ययाद् सोमस्य प्रियाधामान्य
यादृक्त्वेः प्रियाधामान्ययाद् विष्टोः प्रियामौथोन्य
यादृक्त्वेः प्रियाधामान्ययाद् विष्टोः प्रियामौथोन्य
यादृक्त्वेः प्रियाधामान्ययाद् विष्टोः प्रियामौथोन्य
प्रियाधामान्ययाद् देवानां मात्यपानां प्रियाधामानि
यक्षदग्नेर्हंतुः प्रियाधामानि यक्षस्त्वं महिमानमाय
नता मेऽया इवः कृणोतु सोऽध्वरा जातवेदा जुषतां ह

१०

विरमेय दद्यविशो अध्वरस्य होतः पावकरी चेवे हृदियज्या ॥
 कृतायज्ञासि मदिना विष इह व्यावहय विष्ठ पाते अद्या ३
 योः षट् ॥ अमा वास्याया ॥ विष्ठाः प्रियाधामान्यया ॥
 द्राग्न्योः प्रियाधामान्यपाद्देवानामाज्यपानांमित्यादि ॥
 प्रदेशिन्याः पर्वणि नृत्तमे अंज यित्वोष्ठयो रभ्यात्मनि
 प्राष्टि ॥ वाचस्पतिनाते द्रुतस्येषे प्राणा य प्राश्नामि ॥ मन
 सस्पतिनाते द्रुतस्ये मर्नेषानाय प्राश्नामि ॥ अरधरप्रधरे
 स्पष्टोदक मंजलिनेकां प्रतिगृह्य सव्ये पाणौ कृत्वा पश्चा
 दस्या उदगं गुलिं पाणिमुपधाया कांतरेष्वा मवदापयीतां
 तरेणांगुष्ठ मंगुलीं च स्वमंदितीयमाददीत प्रक्षाल्य
 मंगुष्ठेनापि संगृह्य प्रत्याहत्यां गुलीं रमुष्टिं कृत्वा दक्षि

हौ. प्र.

११

का

तात इच्छां प्रतिगृह्यास्य संमितामुपकृत्यते प्राणसंमितां वा ॥
इच्छोपकृता सह दिवा बृहतादित्येनोपास्मा इच्छाकृत्यतां
सह दिवा बृहतादित्येनेच्छोपकृता सहा त रिक्षेण वामदे
येन वायुनोपास्मा इच्छाकृत्यतां सहा त रिक्षेण वामदेये
न वायुनेच्छोपकृता सह हृथिव्या रथं तरेणाग्निनोपास्मा
इच्छाकृत्यतां सह हृथिव्या रथं तरेणाग्निना ॥ उपकृता गा
वः सहा शिरोपमां गावः सहा शिराकृत्यतामुपकृता धेनुः
सह ऋषभोपमां धेनुः सह ऋषभाकृत्यतामुपकृता गौर्ध
तपथ्युपमां गौर्धतपदीकृत्यतामुपकृता दिव्याः ससहो
तार उपमां दिव्याः ससहोतारोदकृत्यतामुपकृतः सखा
भक्ष उपमां सखा भक्षोदकृत्यतामुपकृतेच्छा वृष्टिरूप

११

मामिका वृष्टिर्कृतं। इकोपद्रुतोपद्रुते लोपास्माइका
कृत्यतामिकोपद्रुता। मानवी घृतपदी मैत्रावरुणीञ्च
स्मदेवकृतमुपद्रुतंदैव्याअध्वर्यवउपद्रुताउपद्रुता
मनुष्याः। यइमंयत्तमवान्येचयत्तपतिंवर्द्धानुपद्रुते
द्यावापृथिवीपूर्वजेऋतावरीदेवीदेवपुत्रे। उपद्रुतो
यंयजमानस्वाहंउत्तरस्यां देवयज्यायामुपद्रुतोभूय
सिहविष्करताइदंमेदेवाहविरर्जुपंतामितितस्मिन्नुप
द्रुतः॥ इकेभागंनुषस्यनःपिन्यगाजिन्यार्वतोरायस्यो
षण्येशिषोतस्यनोरास्यतस्यनोदास्यस्तस्मास्ते
भागमशीमहि। सर्वात्मानः सर्वतनयः सर्ववीराः

सर्वपुरुषा

द० प्र

१२

सर्वपुरुषा इति वा। परिस्तरणो रंजलि मंतथा
यापआसेचयते तन्मा जर्जनं। कइदंकस्मा
अदात्कामः कामायादात्कामो दाताका
मः प्रतिग्रहीताका मंसमुद्रमाविशका
मेनत्वा प्रतिगृह्णामिका मैतत्तेवृष्टिरसि
द्योस्त्वाददातुद्यथिनी प्रतिगृह्णतु। अनु
याजा। देवं बर्हिर्वसुवने वसुधेयस्य वेत्सु
वोषट्। देवो नराशंसो वसुवने वसुधे
यस्य वेत्सु वोषट्। देवो अग्निः मृचिह्वकस्तु

१२

ता हो १

द्रविणां मंदः कविः सत्यमन्त्राय जी हौर्तु हो तु
रायजीयानग्नेयां देवानया ज्या अपि प्रेर्यते
होत्रे अमत्सता तां स सनुषी होत्रां देवं गमां दि
वि देवेषु यज्ञ मे रये मंस्वि हृक्चाग्ने होता भूर्व
सुवनेव सुधेय स्य नमो वाके विही ३ वोषट् ।
सूक्त वाके । इदं द्यावा द्यथिवी भद्रमभूदा धर्म
सूक्त कं वो मुत नमो वाक मध्यास्प सूक्तो य
मग्ने त्वं सूक्त वाकसि । उपश्रुतिं दिवस्पृथिव्यो
रोमन्वती ते स्मिन्यज्ञे यजमान द्यावा द्यथिवी
स्तां । शंगयी जी रदानु अत्र सू अत्र वेदे उरुगव्य

१२

ती-अभयंकृतौ। वरिद्यावारीत्यापाशंभुवौ मयोधु
 वा ऊर्जस्वतीपयस्वतीरूपवरणावस्थधिवरणा
 वतयोरविदि। अग्निरिदं हविरनुषतावीवधतम
 हो ज्यायोक्त। सोम इदं हविरनुषतावीवधतम हो
 ज्यायोक्त। अग्नीषोमाविदं हविरनुषतावीवधतम
 हो ज्यायोक्ता। इन्द्रो वैमर्धं हविरनुषतावीवध
 तम हो ज्यायोक्ता। देवा आज्यपा आज्यमनु
 षतावीवधतम हो ज्यायोक्त। अग्निर्होत्रे
 तेदं हविरनुषतावीवधतम हो ज्यायोक्त।
 + अग्निरिदं हविरनुषतावीवधतम हो ज्यायोक्त। उपोषु।
 विष्णुः इदं हविरनुषतावीवधतम हो ज्यायोक्त॥५॥

इदं

१३

अस्यामृचेद्वोत्रायां देवंगमायामाशास्तेयं यज
मानः । दर्श । अग्निरिदं । सोम इदं । अग्निरिदं । वि
भुः इदं । इन्द्राग्नी इदं । संनयतः महेंद्र इदं । देवा आ
ज्यपा इत्यादि । अमुक शर्मा मुक नक्षत्रः । आयुरा
शास्ते सुप्रजास्त्वमाशास्ते रायस्योषमाशास्ते
सजातवनस्यामाशास्त उत्तरां देवयज्यामाशास्ते
ह्रयो हविष्करणा माशास्ते दिव्यधामाशास्ते वि
श्वं प्रियमाशास्ते यदनेन हविषा शास्ते तदर्यात्त
दध्यात्तदस्मै देवारा संतां तदग्निर्देवो देवेभ्यो वन

दर्शो.प्र

१४

तेवयमग्नेर्मानुषाः। इष्टं च वि त्तं चोभे च नो धावा
एधिवी० ह स स्यातामेह गतिर्वा मस्येदं नमो
देवेभ्यः। शंयुवाकायसंप्रेषितः। तं यो रावृणा
महेगातुं यज्ञायगातुं यज्ञपतये देवी स्यस्ति रस्तनः
स्यस्ति मीनुवेभ्यः। पुर्वजिगातुभेषजं शं नो अस्त
द्विपदेशं चतुष्पदे। वेदमस्मै प्रयच्छतु च्वर्यु र्तिस्तं
गङ्गायात्। वेदोसि वेदो विदेय। वेदमाददी
त। उदायुषेत्येते नो पात्था यपश्चाद्गार्हपत्य

१४

स्य पत्नीः संयाजयेति। आप्यायस्व समेतुतेवि
श्वतः सोमवृष्ट्यं। भवाकाजस्य संगथोऽं३। ये३म
जा महे सोमं संते पयांसि समुयंतुवाजाः संव
क्ष्यान्यभिमानि बाहूः। आप्यायमानो अमृताय सो
मदि विश्रवां स्युन्नमानिधिश्चाश्वोषट्। इह त्व
ह्यारमन्त्रियं विश्वरूपमुप कृये। अस्माकमस्तु
केवलं३। ये३य जा महे त्वष्टारं तन्नस्तु रीपमभ
पोषयितुं देवत्वष्टरि रराणस्य स्य। यतो वीरः

दर्श. प्र

१५

कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावाजा यते देवकामाश्चो-
देवानां पत्नी रुशतीरवे तु नः प्रावंतु नः स्तु जये
वाजसातये। याः पार्थिवा सो या अपामपित्र
तेतानो देवीः सुहवाः शर्मयच्छतोंशये श्यजाम
हे देवानां पत्नी रुतग्राव्यं तु देवपत्नी रिंद्राण्यना
यश्चिनी राट्। आ रोदसी वरुणानी श्रुतो तु व्यं
तु देवी र्यज्ञस्तुर्जनीनांश्चो-राकामहे सुहवांस्तु
हृती कुवेषु लोतुनः सुभगा बोधतु मना। सीव्य

१५

राकां

त्वपः सुख्याच्छिद्यमानया दहातुवीरंशतदा
यमुल्लेख्योऽयेश्यजामहेयास्तेकैरोसुमतयः
सुपेशसोयाभिर्दहासिदाश्रुषेवसूनि।ताभि
र्नोअद्यसुमनाठपागहिसहस्रपोषंसुभोरराणां३
वौ० सिनीवालिष्टथुष्टुकेयादेवानामसिस्व
मा।नुषस्वहव्यमाद्रुतंप्रजोदेविदिदिद्विर्नोऽ
येश्यजामहेसिनीवालीयासुवाङ्गःस्वगुरिःसु
षमाबहुसूवरी।तस्यैविश्यलेहविःसिनी

दर्श. प्र

१६

वाल्मेजु होतना ३वौ०। कुहमहंसु। नंसुपुत्तकु
वेष्टवृतं विप्रना पसमस्मि न्येते सुहवां जोह
वीमि। सानो ददातु श्रवणं पितृणां तस्येते देवि ह
विषाविधे मों ३। ये ३ यज्ञा महे कुहं कुहं देवाना
ममृतस्य पत्नी हव्या नो अस्य हविषः शृणोतु ॥
संदाशुषे किरतुभूरिभ्रामं रायस्योषं यज्ञमा
ने दधातु ३वौ० अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञं देवेषु म
न्यतां। अग्निश्च हव्यवाहनो भवतं दाशुषे म

१६

मयो३। ये३ यजा महेनुमति मन्त्रि दनुमतेत्यं मन्त्रा
सैशं च नरुपि। क्रुवे दशा यनो हिनुप्रणआ
यैपितारिषाद्वो३ षट्। अग्निर्होता गृहपतिः स्व
राजा विश्वावेदज्ञानिमाजातवेदाः। देवानामु
तयो मर्त्यानां यज्ञिष्ठः स प्रयजता मृतावो३॥
ये३ यजा महेग्निं गृहपतिं हव्यवाकानि रजतः पि
ता नो निरुर्विभावा सु दशाको अस्मे। सुगार्ह
पत्याः समिषो दिदी ह्यस्मद्रियक संमिर्मिहि
श्रवां सतीवो३०। आज्यं पातित के वदा प्रयाने

हो. प्र.

१७

कामुपद्रुयसर्वां प्राश्नीयात्। वेदं पल्लये प्रवक्तुं दायवा
च येऽद्वौ ता ध्वर्युर्वा। वेदो सि वि त्ति रसि वि दे य क र्मा
सि कर ण मसि क्रि या सं स नि रसि स नि ता सि
स ने यं च त वं तं कु ला यि नं रा य स्यो षं स ह सि तां
वे दो द द ता तु वा जि नं। वे द शि र सा ना भि दे श मा ल
भे त। यं ब ह व उ प जी वं ति यो ज ना ना म स दृ शी।
तं वि दे य प्र ज्ञां वि दे य का मा य त्वा। अ था स्या यो ऽं
वि च ते त्। प्र त्वा मुं चा मि ब रु ण स्य पा शा ये न त्वा
ब ध्वा स वि ता लु शे वः। ऋ त स्य यो नो सु कृ त स्य

१७

लोके रिष्टं त्वासरपत्यादधामि । तत्प्रत्यगगार्हपत्यादि
गुणं प्राक्याशं निधापो परिष्टादस्योदगग्राणि वेदत
लानि करोति । पुरस्तात्पूर्णपात्रं संश्लिष्टं वेदत तोर
भिमृश्य वाचयेत् । पूर्णमसि पूर्णं मे भरयाः सुपूर्ण
मसि सुपूर्णं मे स्थि भरयाः सदसि सन्ने भरयाः सर्वम
सि सर्वं मे भरयाः अक्षि रसि मा मे क्षेष्टाः । प्राच्यादि
शि देवा ऋत्विजो मार्जयन्तां दक्षिणस्यां दिशि साः मा
पिशतरो मार्जयन्तां प्रतीच्यां दिशि गृहाः पशवो मा
र्जयन्तां उदीच्यां दिश मा पओषधयो वनस्य तपो मा
र्जयन्तां । ऊर्ध्वायां दिशि यज्ञः संवत्सरः प्रजापतिर्मा

लौ. ३.

१८

र्जयतां । अथास्याऽन्तानमंजलिमधस्ताद्योक्र
स्य निधायामनश्च सव्यं पूर्णपात्रं निनचाच
येत् । माहं प्रजां परासि च यानः सयावरी स्तुन ।
समुद्रेवो निनया निस्थं पाथो अपीथ । इति वेद
तृणानि सव्येन संततं गार्हपत्या स्तुणं संततमाह
वनीयमेति ॥ तंतुं तन्वं न्नजसो भानुमन्विहिज्यो
तिष्मत्तः पथोरक्षधिया कृतान् ॥ अनुच्यं वयत
जोगुवामपो मनुभविजनया दैव्यं जनं ॥ अयाश्चा
मेस्य न भिशस्तीश्च सत्यमित्वमया अस्मि ॥ अया
सावयसा कृतोयास न्हव्यमुहिषेयानो धेहिषेवजं

१८

स्वाहा । अतो देवा ० । इदं विश्वः ० । भूस्वाहा । भुवः स्वा
हा । स्वः स्वाहा । १२ भुवः स्वः स्वाहा । ओं च मे स्व
श्च मे यतो पचते नमश्च । यत्ते न्यूनं तस्मै त उपय
४ तिरिक्तं - तै तस्मै ते नमः ॥ इति होत्र समाप्तः ॥ अथ पथि कृ
त होत्रं लिख्यते ॥ अग्नि मा ३० । सोम मा ३० । अग्निं प
थि कृत मा ३ व हा । अग्नि मि त्यादि ० । वेत्था हि वे धो
अ ध्व नः पथश्च देवां ज सा ॥ अग्ने यत्ते षु सु क
तो ३ प्र । ये ३ य जा महे ग्निं पथि कृत मा देवा नाम

हो. प्र.

१९

पिपंथामगन्मयच्छक्रवा मतदनुप्रवोक्तुं॥ अ
ग्निर्विदं सयज्ञात्सेदु होता सोऽध्वरात्स
क्रकृन्कल्पयाती इवौ ३ षट्। स्थिरकृत॥ ये
यत्नामहे ग्निं स्थिरकृत० सोमस्य प्रियाधामान्य
याऽग्नेः पथिकृतेः प्रियाधामान्ययाऽग्नेः प्रि
याधामान्ययाद्विस्तेरित्यादि०॥ अग्निरिदं०
सोम इदं० अग्निं पथिकृत इदं हविस्सुषताना व
धंतमहोत्सा यो कृत॥ पथिकृत होत्रस्तमाक्षः॥

१९

[OrderDescription]
,CREATED=31.07.20 14:28
,TRANSFERRED=2020/07/31 at 14:33:37
,PAGES=39
,TYPE=STD
,NAME=S0003404
,Book Name=M-2468-HOUTRA
,ORDER_TEXT=
[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF

FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF

FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF

